

Mgr Konrad Sarzyński

Tytuł:

Suburbanizacja miast wojewódzkich w Polsce a przemiany społeczno-gospodarcze ich obszarów funkcjonalnych

W rozprawie poruszony został problem funkcjonalnego rozszerzania się miast wojewódzkich poza ich granice administracyjne, tworzenia obszarów funkcjonalnych oraz wzajemnych relacji między wchodzącymi w ich skład samorządami. Celem była analiza i ocena przemian zachodzących w obszarach funkcjonalnych miast wojewódzkich w kontekście występujących tam procesów suburbanizacji. Obliczone wskaźniki rozwoju w trzech sferach – gospodarce, przestrzeni i społeczeństwie – umożliwiły autorską delimitację obszarów funkcjonalnych i wskazanie najistotniejszych procesów tam zachodzących. Na tej podstawie dokonany został podział obszarów funkcjonalnych ze względu na ich potencjał w obszarze gospodarczym, przestrzennym i społecznym. Następnie do bardziej szczegółowej analizy zostały wybrane miasta będące przedstawicielami każdej z czterech wyodrębnionych grup.

Ideą przyświecającą projektowanym wskaźnikom była łatwość w ich replikacji, a tym samym w dokonywaniu analiz w przyszłości i porównywaniu zmian w obszarach funkcjonalnych wszystkich miast wojewódzkich. Dlatego w analizach zostały użyte przede wszystkim dane z Głównego Urzędu Statystycznego, oferujące porównywalność pomiędzy wszystkimi polskimi gminami.

W toku prowadzonych analiz wyraźnie widoczne stały się różnice pomiędzy obszarami funkcjonalnymi, nie zawsze dające się wytłumaczyć jedynie liczbą mieszkańców miasta-rdzienia czy obecnym profilem gospodarczym. Na obecny kształt i zasięg obszarów funkcjonalnych wpływa wiele czynników, w tym także te historyczne. Tkanka miejska jest bardzo trwała, a decyzje podejmowane w czasie rewolucji przemysłowej czy na początku XX wieku wciąż mogą oddziaływać na rozwój miasta w XXI wieku.

Uzyskane wyniki sugerują, że negatywne konsekwencje suburbanizacji tworzą zespół dysfunkcyjnych zjawisk gospodarczych, przestrzennych i społecznych wzajemnie się wzmacniających. Nie ma jednej konkretnej przyczyny przestrzennego rozlewania się miast, nie ma też jednej recepty na kontrolę tego procesu. Miasta nie rozprzestrzeniają się tylko ze względu na niewystarczającą liczbę nieruchomości mieszkalnych i terenów pod zabudowę w granicach administracyjnych. Ogromne znaczenie ma także moda czy potrzeba bliskości z naturą, a także poszukiwanie niezależności, jaką może zaoferować jedynie dom wolnostojący. Nie bez znaczenia jest także aspekt ekonomiczny.

Obszary funkcjonalne zdają się nie przystawać do istniejącego podziału na gminy i powiaty, a stosowane rozwiązania pokroju Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych mają charakter doraźny i celowany, próbujący złagodzić skutki, nie adresując jednak przyczyny występujących problemów. Nadanie obszarom funkcjonalnym podmiotowości i wyposażenie ich w realne narzędzia do zarządzania, na przykład poprzez dopracowanie istniejących rozwiązań dotyczących związków metropolitalnych wydają się obecnie najefektywniejszym rozwiązaniem mogącym poprawić działanie obszarów funkcjonalnych i pogodzić sprzeczne interesy samorządów na poziomie gmin.